

Koninkrijk der Nederlanden

Duitsland in cijfers

Analyse van de
handelsbetrekkingen tussen
Nederland en Duitsland

2015

Colofon

Uitgever
Nederlandse Ambassade Berlijn
Economische Afdeling
Klosterstraße 50
10179 Berlijn
Duitsland

Internet
<http://duitsland.nlabassade.org>

Inlichtingen
T: +49 30 20956-214
E: bln-ea@minbuza.nl

© Nederlandse Ambassade Berlijn, 2016
Verveelvoudiging is toegestaan, mits de Nederlandse Ambassade Berlijn als bron wordt vermeld.

Voorwoord

Voor u ligt het handelsoverzicht Nederland-Duitsland 2015.

Het handelsoverzicht is beschikbaar voor elke Duitse deelstaat afzonderlijk en de Bondsrepubliek Duitsland als geheel.

De aan u gepresenteerde informatie is bij publicatie de meest actuele informatie. In verband met de zeer uiteenlopende publicatiedata van de verschillende bronnen kan een rapport niet eerder dan twee maanden na beëindiging van de betreffende publicatieperiode opgesteld worden. Zo ver mogelijk worden de data op deelstaatniveau gepubliceerd. Investeringscijfers worden 2 jaar na afloop van het betreffende jaar gepubliceerd. Deze zijn weliswaar op deelstaatniveau, maar er wordt geen verbinding gelegd tussen bron-/doelland van de investering en de sector waarin geïnvesteerd wordt.

Dit rapport is (voor zover niet anders vermeld) samengesteld met data uit de volgende betrouwbare publieke informatiebronnen:

Statistisches Bundesamt, Wiesbaden
<http://www.destatis.de>

Internetportaal van de Statistische Landesämter
<http://www.statistik-portal.de>

Bundesbank, Frankfurt
<http://www.bundesbank.de>

Helaas wordt er bij deze informatiebronnen maar in beperkte mate gebruik gemaakt van Europese standaarden rond de afgrenzing van warengroepen, waardoor er -om misverstanden te voorkomen- bewust gekozen is voor de originele (Duitse) benaming van de warengroep.

De rapporten, met de bij publicatie meest actuele informatie, kunt u hier downloaden:
<http://duitsland.nlambassade.org/themas/economie-en-handel/duitsland-in-cijfers>

De rapporten over het eerste kwartaal 2016 zijn naar verwachting vanaf mei 2016 beschikbaar. Indien u meer rapporten wenst te ontvangen, opmerkingen en/of suggesties heeft, kunt u contact met ons opnemen op: bln-ea@minbuza.nl

Dit rapport is een gezamenlijk initiatief van het Economisch Netwerk Duitsland bestaande uit de economische afdelingen van de ambassade Berlijn, de consulaten generaal te München en Düsseldorf en de Netherlands Business Support Offices te Frankfurt am Main, Hamburg en Stuttgart.

Nederlandse ambassade Berlijn, Economische Afdeling, februari 2016

Inhoudsopgave

Pagina

Economische indicatoren Duitsland

Basisindicatoren Duitsland, 2015	1
Ontwikkeling buitenlandse handel Duitsland, 2015	2
Ontwikkeling van de buitenlandse handel van Duitsland, 4e kwartaal 2015	2

Analyse buitenlandse handel Duitsland

Samenstelling export uit Duitsland naar doeland	3
Samenstelling import in Duitsland naar herkomstland	3
Samenstelling export uit Duitsland naar Nederland, warengroepen	4
Samenstelling import in Duitsland uit Nederland, warengroepen	4
Internationale handelsvolumes Duitsland, 2015	5
Internationale handel van de deelstaten met Nederland in 2015	5

Regioanalyse

Basisindicatoren van de Duitse regio's, 2015	6
Importen in de regio's, 2015	7
Exporten uit de regio's, 2015	8

Investeringsanalyse Duitsland

Geografische oorsprong investeringen	9
Bestemming investeringen Duitsland, 2013	9
Inkomende investeringen in Duitsland in 2013	10
Inkomende investeringen in Duitsland uit Nederland 2013	10
Uitgaande investeringen uit Duitsland in 2013	11
Uitgaande investeringen uit Duitsland naar Nederland 2013	11

Nederlandse activiteiten in Duitsland

Ondernemingen met Nederlandse deelneming, 2013	12
Nederlandse inwoners in de deelstaten, 2014	12

Economische indicatoren Duitsland

Basisindicatoren Duitsland, 2015

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ontwikkeling economie: BIP - naar marktprijzen						
BBP Duitsland (in miljard €)	2.576	2.699	2.750	2.809	2.904	3.026
Ontwikkeling BBP Duitsland	4,10%	3,60%	0,40%	0,10%	1,60%	1,70%
	↑	↑	↑	↑	↑	↑
Prijsontwikkelingen (indices 2010=100)						
Invoerprijsindex Duitsland	100,0	106,4	108,7	105,9	103,6	
	7,1%	6,4%	2,1%	-2,5%	-2,2%	
Uitvoerprijsindex Duitsland	100,0	103,3	104,9	104,3	104,0	
	3,2%	3,3%	1,6%	-0,6%	-0,3%	
Consumentenprijzen Duitsland	100,0	102,1	104,1	105,7	106,6	
	1,1%	2,1%	2,0%	1,5%	0,9%	
Groothandelsprijzen Duitsland	100,0	105,8	108,0	107,4	106,1	
Detailhandelsprijzen Duitsland	100,0	101,6	103,7	105,2	105,8	
Buitenlandse handel (in miljard €)						
Export uit Duitsland	951,96	1.061,22	1.092,63	1.088,02	1.123,74	1.195,93
EU	567,29	623,74	613,48	612,24	642,10	686,70
Non-EU	384,67	437,48	479,14	475,78	481,65	509,24
Ontwikkeling export uit Duitsland	18,5%	11,5%	3,0%	-0,4%	3,3%	6,4%
Export naar Nederland	62,98	69,42	70,28	70,98	72,74	79,52
Aandeel export naar Nederland	6,62%	6,54%	6,43%	6,52%	6,47%	6,65%
Ontwikkeling export naar Nederland	18,4%	10,2%	1,2%	1,0%	2,5%	9,3%
Ontwikkeling relevantie Nederland	↓	↓	↓	↑	↓	↑
Import in Duitsland	801,44	908,03	904,86	895,95	915,56	953,58
EU	440,72	500,96	497,16	504,27	521,36	537,43
Non-EU	360,72	407,08	407,70	391,68	394,20	416,16
Ontwikkeling import in Duitsland	20,1%	13,3%	-0,3%	-1,0%	2,2%	4,2%
Import uit Nederland	67,21	81,80	85,77	88,71	87,79	88,12
Aandeel import uit Nederland	8,39%	9,01%	9,48%	9,90%	9,59%	9,24%
Ontwikkeling invoer uit Nederland	20,9%	21,7%	4,8%	3,4%	-1,0%	0,4%
Prestatie Nederland t.o.v. markt *)	↑	↑	↑	↑	↓	↓
Export (% BBP)						
Import (% BBP)						
Werkgelegenheid						
Inwoners Duitsland (x 1.000)	81.802	81.752	81.844	82.076	83.234	83.367
Beroepsbevolking Duitsland (x 1.000)	41.020	41.570	42.033	42.281	42.652	42.993
Werklozen	3.238.422	2.975.823	2.896.985	2.950.251	2.898.388	2.790.000
Werkloosheid Duitsland	7,70%	7,10%	6,80%	6,90%	6,70%	6,40%
Salarisniveau per werknemer						
Duitsland	35.091 €	36.103 €	37.014 €	37.707 €	38.664 €	38.664 €
Bruto uurloon per werknemer						
Duitsland	26,79 €	27,45 €	28,47 €	29,21 €	29,70 €	29,70 €
Spaarquote						
Duitsland	9,9%	9,6%	9,4%	9,1%	9,4%	

Alle waarden zijn in miljard euro, tenzij anders vermeld. De data is geactualiseerd tot en met december 2015.

*) Ontwikkeling BBP prijsbereinigd en verbonden

Ontwikkeling buitenlandse handel Duitsland, 2015

	2013				2014				2015			
	kw1	kw2	kw3	kw4	kw 1	kw2	kw3	kw4	kw1	kw2	kw3	kw4
Importmarkt												
Importen in Duitsland	222,11	225,66	222,65	225,44	229,77	226,98	227,70	230,73	235,97	237,97	239,44	240,10
...uit Nederland	21,59	22,98	21,82	22,31	22,28	21,91	21,58	22,01	21,38	22,54	22,45	21,74
Exportmarkt												
Export uit Duitsland	269,11	272,42	270,26	273,07	275,13	275,78	283,56	286,26	292,59	301,05	300,14	300,06
...naar Nederland	17,98	17,59	17,44	17,97	18,54	17,82	18,02	18,35	19,15	19,92	20,37	20,08

Alle waarden zijn in miljard euro, tenzij anders vermeld. De data is geactualiseerd tot en met december 2015.

Ontwikkeling van de buitenlandse handel van Duitsland, 4e kwartaal 2015

	Volumes kw4 2015			Volumes t/m kw4 2015		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Importen in Duitsland						
Importen in Duitsland	225,44	230,73	240,10	895,86	915,17	953,48
...uit Nederland	22,31	22,01	21,74	88,70	87,78	88,11
...aandeel Nederland	9,9%	9,5%	9,1%	9,9%	9,6%	9,2%
	Overall	NL		Overall	NL	
Ontwikkeling t.o.v. 2014	4,1%	-1,2%	↓	4,2%	0,4%	↓
Ontwikkeling t.o.v. 2013	6,5%	-2,5%	↓	6,4%	-0,7%	↓
Export uit Duitsland						
Export uit Duitsland	273,07	286,26	300,06	1.084,87	1.120,73	1.193,84
...naar Nederland	17,97	18,35	20,08	70,97	72,74	79,51
	Overall	NL		Overall	NL	
Ontwikkeling t.o.v. 2014	4,8%	9,4%	↑	6,5%	9,3%	↑
Ontwikkeling t.o.v. 2013	9,9%	11,7%	↑	10,0%	12,0%	↑

Alle waarden zijn in miljard euro, tenzij anders vermeld. De data is geactualiseerd tot en met december 2015.

Analyse buitenlandse handel Duitsland

Samenstelling export uit Duitsland naar doelland

	2014	2015	Aandeel export 2015	Ontwikkeling t.o.v. 2014	Gewicht in exportportfolio ^{*)}
1 Verenigde Staten	95,93	113,90	9,8%	18,7%	↑
2 Frankrijk	100,58	103,05	8,9%	2,5%	↓
3 Verenigd Koninkrijk	79,16	89,29	7,7%	12,8%	↑
4 Nederland	72,74	79,52	6,9%	9,3%	↑
5 Volksrepubliek China	74,37	71,21	6,2%	-4,2%	↓
6 Italië	54,24	58,10	5,0%	7,1%	↓
7 Oostenrijk	55,81	58,04	5,0%	4,0%	↓
8 Polen	47,69	52,11	4,5%	9,3%	↑
9 Zwitserland	46,20	49,25	4,3%	6,6%	↓
10 België	42,01	41,38	3,6%	-1,5%	↓

Alle waarden zijn in miljard euro, tenzij anders vermeld. De data is geactualiseerd tot en met december 2015.

*) : Vergelijking exportontwikkeling landen vs. ontwikkeling export Duitsland als geheel

Samenstelling import in Duitsland naar herkomstland

	2014	2015	Aandeel import 2015	Ontwikkeling t.o.v. 2014	Prestaties t.o.v. markt
1 Volksrepubliek China	80,98	92,77	10,2%	14,6%	↑
2 Nederland	87,79	88,12	9,7%	0,4%	↓
3 Frankrijk	66,73	67,05	7,4%	0,5%	↓
4 Verenigde Staten	50,93	61,49	6,8%	20,7%	↑
5 Italië	48,53	49,04	5,4%	1,0%	↓
6 Polen	39,65	44,48	4,9%	12,2%	↑
7 Zwitserland	40,11	43,30	4,8%	7,9%	↑
8 Tsjechië	36,76	39,31	4,3%	6,9%	↑
9 Verenigd Koninkrijk	38,55	38,27	4,2%	-0,7%	↓
10 Oostenrijk	36,22	37,34	4,1%	3,1%	↓

Alle waarden zijn in miljard euro, tenzij anders vermeld. De data is geactualiseerd tot en met december 2015.

*) : Vergelijking importontwikkeling landen vs. ontwikkeling export Duitsland als geheel

Samenstelling export uit Duitsland naar Nederland, warengroepen

	2014	2015	Aandeel WG in export naar Nederland	Aandeel Nederland in totale export WG	Ontwikkeling t.o.v. 2014	Prestaties t.o.v. markt
1 Pharmazeutische und ähnliche Erzeugnisse	6.460	8.264	10,4%	11,8%	27,9%	↑
2 Chemische Erzeugnisse	8.798	7.767	9,8%	7,2%	-11,7%	↓
3 Sonstige Waren	6.103	7.656	9,6%	8,5%	25,4%	↑
4 Maschinen	6.488	6.849	8,6%	4,1%	5,6%	↑
Datenverarbeitungsgeräte, elektr. u. opt.						
5 Erzeugn.	6.087	6.420	8,1%	6,6%	5,5%	↓
6 Nahrungsmittel und Futtermittel	6.489	6.410	8,1%	13,1%	-1,2%	↓
7 Kraftwagen und Kraftwagenteile	4.874	5.857	7,4%	2,6%	20,2%	↑
8 Erdöl und Erdgas	2.416	5.090	6,4%	60,5%	110,7%	↑
9 Metalle	3.229	3.522	4,4%	7,0%	9,1%	↑
10 Elektrische Ausrüstungen	2.828	2.962	3,7%	4,1%	4,7%	↑

Alle waarden zijn in miljoenen euro, tenzij anders vermeld. De data is geactualiseerd tot en met december 2015.

*) Vergelijking exportontwikkeling van Nederland in warengroep vs. ontwikkeling export in warengroep als geheel

Samenstelling import in Duitsland uit Nederland, warengroepen

	2014	2015	WG in import naar Nederland	Aandeel Nederland in totale import WG	Ontwikkeling t.o.v. 2014	Prestaties t.o.v. markt
1 Erdöl und Erdgas	12.024	11.778	13,4%	19,4%	-2,0%	↑
2 Chemische Erzeugnisse	10.397	10.019	11,4%	13,1%	-3,6%	↓
3 Sonstige Waren	7.898	9.818	11,1%	11,0%	24,3%	↓
4 Kokereierzeugnisse und Mineralölerzeugnisse	11.645	9.362	10,6%	46,1%	-19,6%	↑
5 Nahrungsmittel und Futtermittel	8.287	8.385	9,5%	19,6%	1,2%	↑
6 Pharmazeutische und ähnliche Erzeugnisse	6.821	7.751	8,8%	16,6%	13,6%	↑
7 Datenverarbeitungsgeräte, elektr. u. opt. Er	5.304	5.741	6,5%	5,6%	8,2%	↓
8 Erzeugnisse der Landwirtschaft und Jagd	5.428	5.513	6,3%	19,1%	1,6%	↓
9 Metalle	3.981	4.179	4,7%	8,0%	4,9%	↑
10 Maschinen	3.019	3.019	3,4%	4,1%	0,0%	↓

Alle waarden zijn in miljoenen euro, tenzij anders vermeld. De data is geactualiseerd tot en met december 2015.

*) Vergelijking importontwikkeling van Nederland in warengroep vs. ontwikkeling import in warengroep als geheel

Internationale handelsvolumes Duitsland, 2015

	2014 Import	Export	Totaal 2014	2015 Import	Export	Totaal 2015	Aandeel in internationale handel	Ontwikkeling t.o.v. 2015 Import	Prestaties t.o.v. Markt*
1 Verenigde Staten	50,93	95,93	146,86	61,49	113,90	175,39	8,5%	19,4%	↑
2 Frankrijk	66,73	100,58	167,31	67,05	103,05	170,10	8,2%	1,7%	↓
3 Nederland	87,79	72,74	160,53	88,12	79,52	167,64	8,1%	4,4%	↓
4 Volksrepubliek China	80,98	74,37	155,35	92,77	71,21	163,98	7,9%	5,6%	↓
5 Verenigd Koninkrijk	38,55	79,16	117,71	38,27	89,29	127,56	6,2%	8,4%	↑
6 Italië	48,53	54,24	102,77	49,04	58,10	107,15	5,2%	4,3%	↓
7 Polen	39,65	47,69	87,34	44,48	52,11	96,59	4,7%	10,6%	↑
8 Oostenrijk	36,22	55,81	92,03	37,34	58,04	95,38	4,6%	3,6%	↓
9 Zwitserland	40,11	46,20	86,32	43,30	49,25	92,55	4,5%	7,2%	↑
10 België	39,51	42,01	81,51	36,86	41,38	78,24	3,8%	-4,0%	↓
11 Tsjechië	36,76	33,47	70,23	39,31	36,48	75,79	3,7%	7,9%	↑
12 Spanje	24,81	34,82	59,63	26,52	38,78	65,31	3,2%	9,5%	↑
13 Hongarije	21,96	19,83	41,80	23,67	21,72	45,39	2,2%	8,6%	↑
14 Japan	19,95	16,91	36,85	21,05	17,03	38,07	1,8%	3,3%	↓
15 Zweden	14,03	21,46	35,49	14,18	23,07	37,24	1,8%	4,9%	↓
16 Turkije	13,46	19,25	32,71	14,45	22,40	36,86	1,8%	12,7%	↑
17 Denemarken	11,83	16,78	28,62	11,66	17,59	29,26	1,4%	2,2%	↓
18 Slowakije	12,83	11,25	24,08	13,68	12,37	26,05	1,3%	8,2%	↑
19 Zuid-Korea	8,02	15,62	23,64	7,67	17,89	25,55	1,2%	8,1%	↑
20 Noorwegen	17,81	8,46	26,27	16,19	8,15	24,34	1,2%	-7,3%	↓

Alle waarden zijn in miljard euro, tenzij anders vermeld. De data is geactualiseerd tot en met december 2015.

*): Vergelijking ontwikkeling handelsrelatie van de individuele natie vs. ontwikkeling handelsrelaties overige naties

Internationale handel van de deelstaten met Nederland in 2015

	2014 Import	Export	Totaal 2014	2015 Import	Export	Totaal 2015	Aandeel in handel met Nederland (2015)	Ontwikkeling	Prestaties t.o.v. Markt*
1 Noordrijn-Westfalen	37,37	19,17	56,54	37,13	18,32	55,45	33,1%	-1,9%	↓
2 Baden-Württemberg	11,84	11,73	23,57	13,11	12,94	26,05	15,5%	10,5%	↑
3 Nedersaksen	8,49	7,24	15,73	7,79	7,71	15,51	9,3%	-1,4%	↓
4 Beieren	7,92	5,86	13,78	8,54	6,10	14,64	8,7%	6,2%	↓
5 Hessen	5,52	3,36	8,88	5,68	3,69	9,37	5,6%	5,5%	↑
6 Rijnland-Palts	3,12	2,66	5,79	3,36	3,54	6,90	4,1%	19,3%	↑
7 Hamburg	5,49	2,28	7,77	3,69	2,34	6,03	3,6%	-22,4%	↓
8 Sleeswijk-Holstein	1,15	1,41	2,55	1,14	1,27	2,40	1,4%	-5,9%	↓
9 Saksen	1,07	1,03	2,10	1,15	1,24	2,38	1,4%	13,3%	↑
10 Saksen-Anhalt	1,02	0,93	1,95	1,10	0,91	2,01	1,2%	3,1%	↑
11 Berlijn	0,88	0,70	1,57	1,07	0,52	1,59	1,0%	1,4%	↓
12 Brandenburg	0,80	0,71	1,51	0,89	0,66	1,55	0,9%	2,8%	↑
13 Thüringen	0,64	0,57	1,21	0,71	0,58	1,30	0,8%	7,2%	↑
14 Bremen	0,62	0,58	1,19	0,68	0,58	1,26	0,8%	5,8%	↑
15 Mecklenburg-Voorpomeren	0,42	0,40	0,83	0,48	0,74	1,22	0,7%	48,3%	↑
16 Saarland	0,44	0,58	1,02	0,50	0,59	1,09	0,6%	6,9%	↓
17 Ausland	1,00	13,52	14,52	1,08	17,77	18,85			
18 Restposition	0,01	0,00	0,01	0,01	0,00	0,01			
Duitsland	87,79	72,74	160,53	88,12	79,52	167,64			

Alle waarden zijn in miljard euro, tenzij anders vermeld. De data is geactualiseerd tot en met december 2015.

*): Vergelijking ontwikkeling handelsrelatie van het bondsland vs. ontwikkeling handelsrelaties overige bondslanden

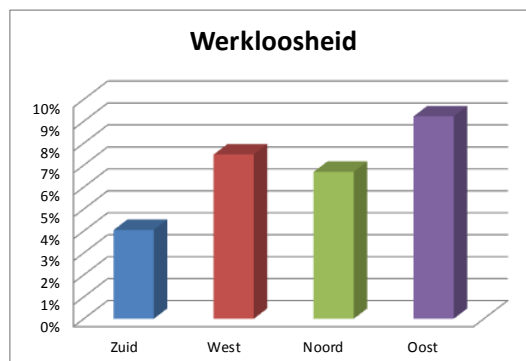
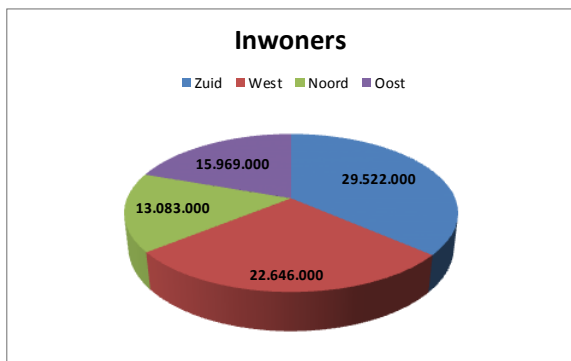
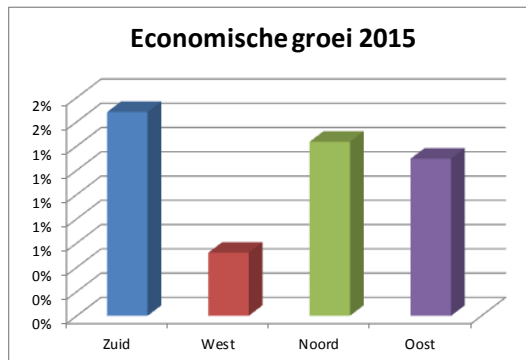
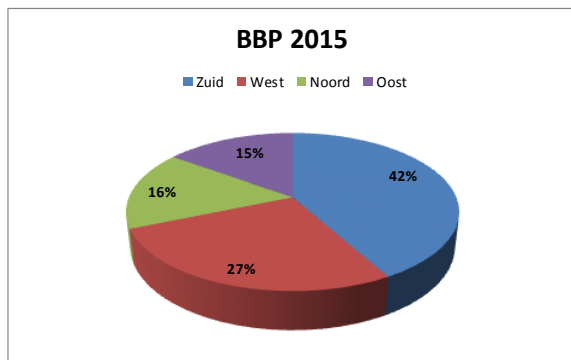
Regioanalyse

Basisindicatoren van de Duitse regio's, 2015

	BBP 2015	Aandeel *	Ontwikkeling 2015	Inwoners	Aandeel *	Beroeps- bevolking	Werkloos- heid	Salaris-niveau per werknemer**	Bruto uurloon per werknemer**
Zuid	1.231	41,9%	1,68%	29.522.000	36,3%	16.721.108	4,05%	41.641 €	32,06 €
Beieren	529	18,0%	1,40%	12.700.000	15,6%	7.305.444	3,6%	41.236 €	31,76 €
Baden-Württemberg	447	15,2%	2,00%	10.726.000	13,2%	6.073.877	3,8%	41.278 €	31,83 €
Hessen	255	8,7%	1,70%	6.096.000	7,5%	3.341.787	5,5%	43.185 €	33,11 €
West	790	26,9%	0,52%	22.646.000	27,9%	11.653.256	7,49%	38.902 €	30,65 €
Noordrijn-Westfalen	627	21,3%	0,30%	17.644.000	21,7%	9.149.401	8,0%	39.355 €	31,00 €
Rijnland-Palts	129	4,4%	1,20%	4.013.000	4,9%	1.981.474	5,2%	37.231 €	29,41 €
Saarland	34	1,2%	2,00%	989.000	1,2%	522.381	7,2%	37.306 €	29,27 €
Noord	478	16,2%	1,43%	13.083.000	16,1%	6.939.421	6,70%	37.609 €	29,02 €
Nedersaksen	258	8,8%	1,60%	7.832.000	9,6%	3.962.045	6,1%	35.728 €	27,87 €
Hamburg	105	3,6%	1,70%	1.760.000	2,2%	1.201.754	7,4%	46.889 €	34,84 €
Sleeswijk-Holstein	84	2,9%	0,50%	2.830.000	3,5%	1.353.038	6,5%	34.233 €	26,60 €
Bremen	31	1,0%	1,70%	661.000	0,8%	422.584	10,9%	39.665 €	31,06 €
Oost	442	15,0%	1,30%	15.969.000	19,7%	7.725.351	9,23%	32.869 €	24,14 €
Berlijn	119	4,1%	1,70%	3.463.000	4,3%	1.846.000	10,7%	38.528 €	28,85 €
Saksen	111	3,8%	1,70%	4.056.000	5,0%	2.017.557	8,2%	31.098 €	22,83 €
Brandenburg	63	2,1%	1,50%	2.457.000	3,0%	1.084.115	8,7%	31.569 €	23,03 €
Saksen-Anhalt	56	1,9%	0,20%	2.237.000	2,8%	1.001.639	10,2%	30.781 €	22,30 €
Thüringen	55	1,9%	0,40%	2.157.000	2,7%	1.043.708	7,4%	31.514 €	22,69 €
Mecklenburg-Voorpommeren	39	1,3%	1,40%	1.599.000	2,0%	732.332	10,4%	30.191 €	22,06 €
Totaal	2.941		1,70%	81.220.000		43.039.135	6,40%	38.664 €	29,70 €

Bron: Dt. Statistisches Bundesamt, gebaseerd op meest actuele data, 2015

*) aandeel deelstaten/regio's aan Duitsland | **) 2014

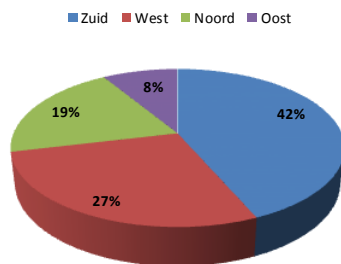

Importen in de regio's, 2015

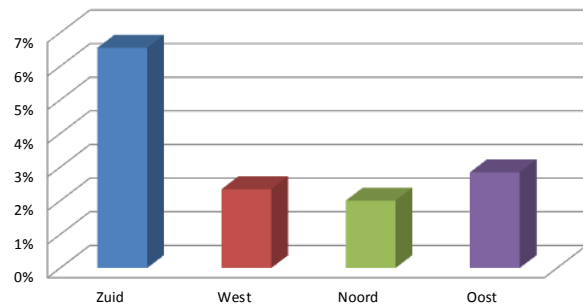
	Importen 2015	Verdeling deelstaten	Ontwikkeling 2015	Importen Nederland	Verdeling deelstaten	Aandeel Nederland in regio's 2015	Aandeel Nederland in regio's 2014
Zuid	401	42,0%	6,55%	27,33	31,0%	7,1%	7,0%
Beieren	161	16,9%	7,29%	8,54	9,7%	5,3%	5,3%
Baden-Württemberg	156	16,4%	7,26%	13,11	14,9%	8,4%	8,1%
Hessen	83	8,7%	3,80%	5,68	6,4%	6,8%	6,9%
West	256	26,9%	2,35%	40,99	46,5%	17,1%	17,2%
Noordrijn-Westfalen	207	21,7%	0,49%	37,13	42,1%	17,9%	18,1%
Rijnland-Palts	34	3,6%	6,53%	3,36	3,8%	9,9%	9,8%
Saarland	15	1,6%	18,56%	0,50	0,6%	3,3%	3,5%
Noord	184	19,3%	2,01%	13,31	15,1%	7,8%	9,3%
Nedersaksen	81	8,5%	5,71%	7,79	8,8%	9,6%	11,0%
Hamburg	69	7,3%	-1,60%	3,69	4,2%	5,3%	7,8%
Sleeswijk-Holstein	20	2,1%	0,30%	1,14	1,3%	5,7%	5,7%
Bremen	14	1,4%	0,81%	0,68	0,8%	5,0%	4,6%
Oost	80	8,4%	2,85%	5,40	6,1%	7,1%	6,6%
Berlijn	11	1,2%	14,95%	1,07	1,2%	9,4%	8,8%
Saksen	22	2,3%	7,20%	1,15	1,3%	5,2%	5,2%
Brandenburg	16	1,7%	-11,01%	0,89	1,0%	5,5%	4,4%
Saksen-Anhalt	16	1,7%	0,70%	1,10	1,2%	6,8%	6,3%
Thüringen	9	1,0%	7,10%	0,71	0,8%	7,7%	7,4%
Mecklenburg-Voorpommeren	5	0,6%	0,18%	0,48	0,5%	9,1%	8,0%
Duitsland	954			88,12		9,24%	9,59%

Bron: Dt. Statistisches Bundesamt, gebaseerd op data 2015. Waarden in miljard euro. Waarden uit 'Restposition' en 'Ausland' blijven buiten beschouwing.

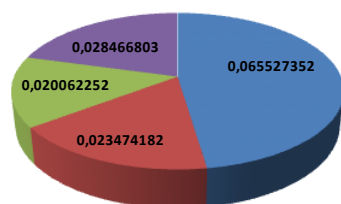
Importen 2015

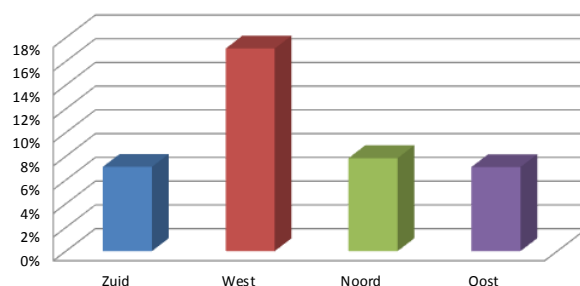
Groei importmarkt 2015

Aandeel Nederland in regio's 2015

Aandeel Nederland in regio's 2015

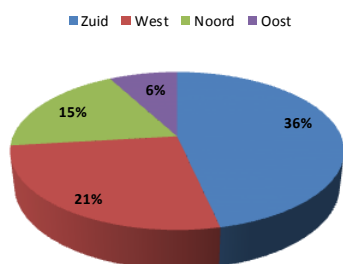

Exporten uit de regio's, 2015

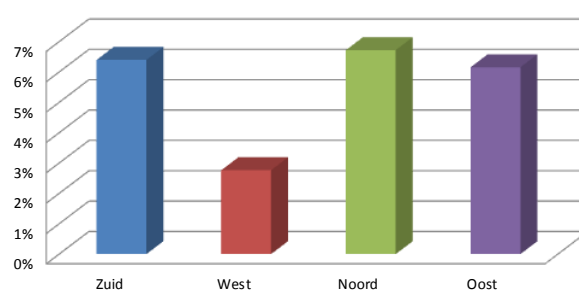
	Exporten 2015	Verdeling deelstaten	Ontwikkeling 2015	Exporten naar Nederland 2015	Verdeling deelstaten	Aandeel Nederland in regio's 2015	Aandeel Nederland in deelstaten 2014
Zuid	433,77	36,3%	6,40%	22,73	28,6%	5,7%	5,6%
Beieren	178,93	15,0%	6,13%	6,10	7,7%	3,4%	3,5%
Baden-Württemberg	194,81	16,3%	7,79%	12,94	16,3%	6,6%	6,5%
Hessen	60,03	5,0%	2,67%	3,69	4,6%	6,1%	5,7%
West	248,01	20,7%	2,76%	22,46	28,2%	9,4%	9,7%
Noordrijn-Westfalen	181,46	15,2%	0,98%	18,32	23,0%	10,1%	10,7%
Rijnland-Palts	51,24	4,3%	6,47%	3,54	4,5%	6,9%	5,5%
Saarland	15,31	1,3%	11,43%	0,59	0,7%	3,9%	4,2%
Noord	176,77	14,8%	6,72%	11,90	15,0%	7,7%	7,8%
Nedersaksen	83,00	6,9%	6,99%	7,71	9,7%	9,3%	9,3%
Hamburg	56,46	4,7%	10,15%	2,34	2,9%	4,1%	4,5%
Sleeswijk-Holstein	19,70	1,6%	0,36%	1,27	1,6%	6,4%	7,2%
Bremen	17,60	1,5%	1,59%	0,58	0,7%	3,3%	3,3%
Oost	103,55	8,7%	6,16%	4,66	5,9%	5,1%	4,8%
Berlijn	14,14	1,2%	6,25%	0,52	0,7%	3,7%	5,2%
Saksen	38,38	3,2%	6,88%	1,24	1,6%	3,2%	2,9%
Brandenburg	14,18	1,2%	7,21%	0,66	0,8%	4,7%	5,4%
Saksen-Anhalt	15,31	1,3%	2,10%	0,91	1,1%	6,0%	6,2%
Thüringen	13,53	1,1%	4,17%	0,58	0,7%	4,3%	4,4%
Mecklenburg-Voorpommeren	8,01	0,7%	11,75%	0,74	0,9%	9,2%	5,6%
Duitsland	1.195,93			79,52		6,65%	6,47%

Bron: Dt. Statistisches Bundesamt, gebaseerd op data 2015. Waarden in miljard euro. Waarden uit 'Restposition' en 'Ausland' blijven buiten beschouwing.

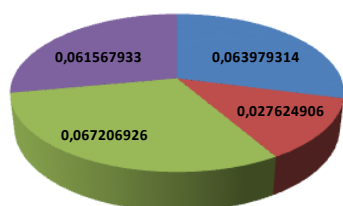
Exportmarkt Duitsland 2015

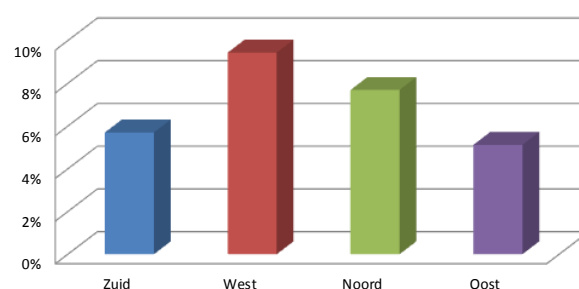
Ontwikkeling 2015

Aandeel Nederland in regio's 2015

Aandeel Nederland in regio's 2015

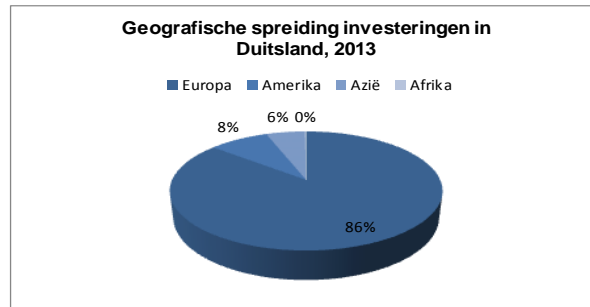
Investeringsanalyse Duitsland

Geografische oorsprong investeringen

Geografische spreiding investeringen in Duitsland, 2013

Regio	Investeringspositie 2013	
1 Europa	391,7	85,5%
2 Amerika	38,5	8,4%
3 Azië	25,1	5,5%
4 Afrika	0,8	0,2%

Waarden in miljard euro

Inkomende investeringen in Duitsland naar bronland

Land	Investeringspositie		Ontwikkeling		
	2013	2012	Valuta	Procentueel	Aandeel in FDI
1 Nederland	100,34	96,02	4,32	4,5%	21,9%
2 Luxemburg	97,67	69,61	28,06	40,3%	21,3%
3 Italië	35,16	36,33	-1,17	-3,2%	7,7%
4 Verenigd Koninkrijk	33,78	35,98	-2,20	-6,1%	7,4%
5 Verenigde Staten	33,65	32,82	0,84	2,5%	7,3%
6 Zwitserland	26,22	32,60	-6,38	-19,6%	5,7%
7 Frankrijk	26,11	27,05	-0,94	-3,5%	5,7%
8 Oostenrijk	21,59	21,44	0,15	0,7%	4,7%
9 Japan	16,86	15,92	0,94	5,9%	3,7%
10 Zweden	8,93	8,70	0,23	2,7%	1,9%

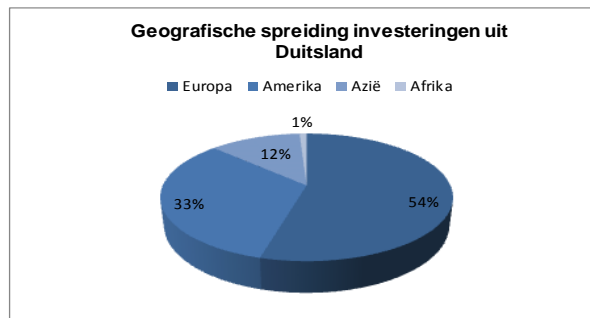
Waarden in miljard euro

Bestemming investeringen Duitsland, 2013

Geografische spreiding investeringen uit Duitsland

Regio	Investeringspositie 2013	
1 Europa	489,6	53,3%
2 Amerika	295,1	32,1%
3 Azië	108,7	11,8%
4 Afrika	8,4	0,9%

Waarden in miljard euro

Uitgaande investeringen uit Duitsland naar doelland

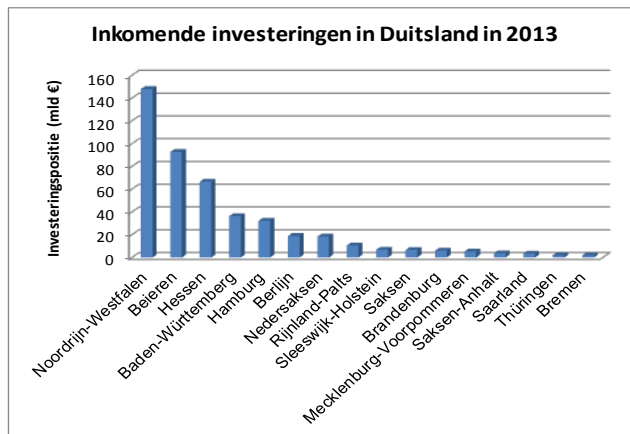
Land	Investeringspositie		Ontwikkeling		
	2013	2012	Valuta	Procentueel	Aandeel in FDI
1 Verenigde Staten	241,67	243,18	-1,51	-0,6%	52,7%
2 Verenigd Koninkrijk	107,44	104,27	3,17	3,0%	23,4%
3 Luxemburg	62,36	60,52	1,84	3,0%	13,6%
4 China	47,81	42,61	5,20	12,2%	10,4%
5 België	37,20	35,22	1,98	5,6%	8,1%
6 Frankrijk	35,19	38,35	-3,17	-8,3%	7,7%
7 Italië	31,88	32,31	-0,43	-1,3%	7,0%
8 Zweden	31,24	26,30	4,94	18,8%	6,8%
9 Zwitserland	28,70	32,38	-3,68	-11,4%	6,3%
10 Oostenrijk	27,94	24,33	3,60	14,8%	6,1%

Waarden in miljard euro

Inkomende investeringen in Duitsland in 2013

Deelstaat	Investerings- positie 2013	
1 Noordrijn-Westfalen	147,86	32,3%
2 Beieren	92,68	20,2%
3 Hessen	66,50	14,5%
4 Baden-Württemberg	36,19	7,9%
5 Hamburg	32,17	7,0%
6 Berlijn	18,90	4,1%
7 Nedersaksen	18,38	4,0%
8 Rijnland-Palts	10,51	2,3%
9 Sleeswijk-Holstein	6,83	1,5%
10 Saksen	6,53	1,4%
11 Brandenburg	5,97	1,3%
12 Mecklenburg-Voorpomeren	5,25	1,1%
13 Saksen-Anhalt	3,59	0,8%
14 Saarland	3,40	0,7%
15 Thüringen	1,93	0,4%
16 Bremen	1,69	0,4%

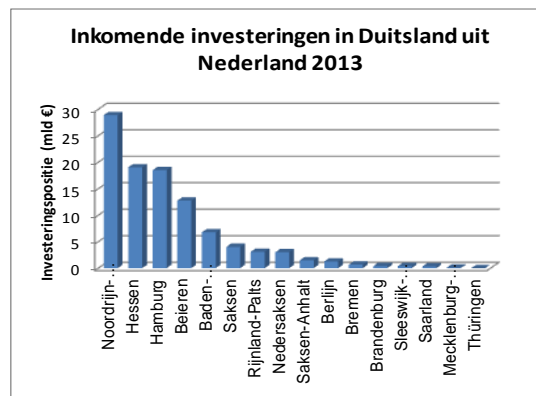
Waarden in miljard euro

Inkomende investeringen in Duitsland uit Nederland 2013

	Investerings- positie 2013	% van totaal	% van deelstaat
1 Noordrijn-Westfalen	28,87	28,8%	19,5%
2 Hessen	19,02	19,0%	28,6%
3 Hamburg	18,48	18,4%	57,5%
4 Beieren	12,71	12,7%	13,7%
5 Baden-Württemberg	6,74	6,7%	18,6%
6 Saksen	3,99	4,0%	61,2%
7 Rijnland-Palts	3,07	3,1%	29,2%
8 Nedersaksen	2,98	3,0%	16,2%
9 Saksen-Anhalt	1,48	1,5%	41,3%
10 Berlijn	1,25	1,2%	6,6%
11 Bremen	0,64	0,6%	37,8%
12 Brandenburg	0,38	0,4%	6,3%
13 Sleeswijk-Holstein	0,35	0,3%	5,1%
14 Saarland	0,31	0,3%	9,0%
15 Mecklenburg-Voorpomeren	0,10	0,1%	1,8%
16 Thüringen	0,00	0,0%	-0,1%

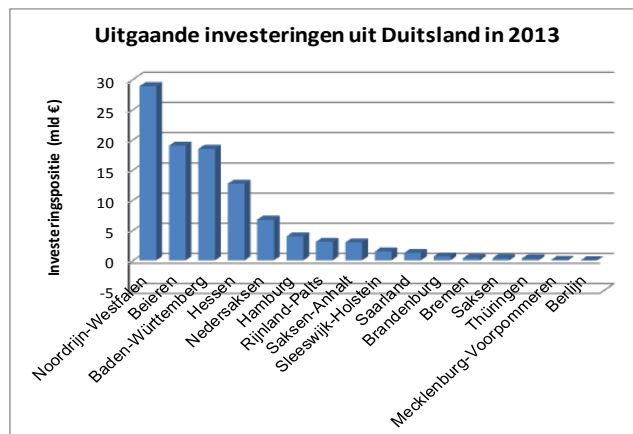
Waarden in miljard euro

Uitgaande investeringen uit Duitsland in 2013

Deelstaat	Investerings- positie 2013	
1 Noordrijn-Westfalen	205,52	22,4%
2 Beieren	191,55	20,8%
3 Baden-Württemberg	185,58	20,2%
4 Hessen	156,14	17,0%
5 Nedersaksen	93,80	10,2%
6 Hamburg	41,19	4,5%
7 Rijnland-Palts	35,99	3,9%
8 Saksen-Anhalt	3,80	0,4%
9 Sleeswijk-Holstein	3,76	0,4%
10 Saarland	2,31	0,3%
11 Brandenburg	1,63	0,2%
12 Bremen	1,21	0,1%
13 Saksen	1,15	0,1%
14 Thüringen	0,68	0,1%
15 Mecklenburg-Vorpommern	0,19	0,0%
16 Berlijn	-5,53	-0,6%

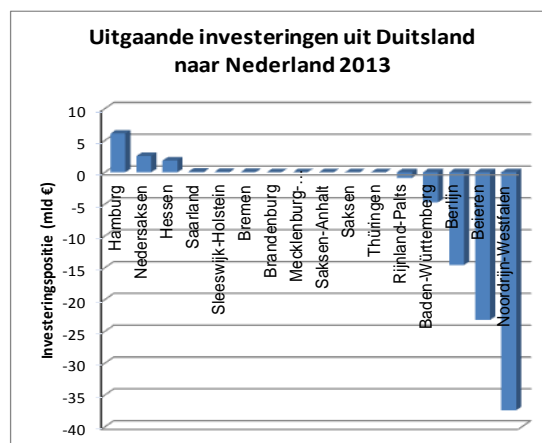
Waarden in miljard euro

Uitgaande investeringen uit Duitsland naar Nederland 2013

	Investerings- positie 2013	% van totaal	% van deelstaat
1 Hamburg	6,08	-8,6%	14,8%
2 Nedersaksen	2,55	-3,6%	2,7%
3 Hessen	1,83	-2,6%	1,2%
4 Saarland	0,11	-0,1%	4,6%
5 Sleeswijk-Holstein	0,07	-0,1%	1,8%
6 Bremen	0,04	-0,1%	3,0%
7 Brandenburg			
8 Mecklenburg-Vorpommern			
9 Saksen-Anhalt			
10 Saksen			
11 Thüringen			
12 Rijnland-Palts	-0,89	1,3%	-2,5%
13 Baden-Württemberg	-4,74	6,7%	-2,6%
14 Berlijn	-14,58	20,6%	263,5%
15 Beieren	-23,20	32,7%	-12,1%
16 Noordrijn-Westfalen	-37,40	52,8%	-18,2%

Waarden in miljard euro

De sterke daling van de FDI cijfers heeft te maken met een gewijzigde methodiek:

"The detailed results of the foreign direct investment stock statistics for 2010 to 2013 are now available for the first time based on the new calculation method, which was implemented as part of the harmonisation measures in accordance with the new OECD Benchmark Definition of Foreign Direct Investment (FDI). This has resulted in a significant reduction in FDI stocks.

The underlying components of the OECD definition correspond to those of the definition in the current IMF Balance of Payments Manual, which is used for the international investment position (IIP). However, while gross figures are recorded for FDI stocks in the IIP, capital links within multinational groups are netted in these FDI stock statistics. This means, for example, that the forwarding of FDI via special purpose entities and the use of tax and economic incentives for foreign investment by domestic investors are no longer included in the calculation."

bron: http://www.bundesbank.de/Redaktion/EN/Pressemitteilungen/BBK/2015/2015_04_30_foreign_direct_investment.html

Nederlandse activiteiten in Duitsland

Ondernemingen met Nederlandse deelneming, 2013

	Aantal ondernemingen	Aantal medewerkers
Duitsland	2.908	639.000
Noordrijn-Westfalen	899	122.000
Beieren	394	133.000
Hessen	388	92.000
Baden-Württemberg	354	104.000
Hamburg	194	48.000
Nedersaksen	173	56.000
Berlijn	138	21.000
Rijnland-Palts	73	14.000
Sleeswijk-Holstein	68	9.000
Bremen	51	9.000
Saksen	49	9.000
Brandenburg	38	8.000
Mecklenburg-Voorpommeren	31	3.000
Saksen-Anhalt	28	5.000
Thüringen	23	2.000
Saarland	7	5.000

Nederlandse inwoners in de deelstaten, 2014

Deelstaat	Aantal inwoners	Aantal Nederlanders	
Noordrijn-Westfalen	17.644.000	70.022	0,40%
Nedersaksen	7.832.000	30.232	0,39%
Beieren	12.700.000	9.337	0,07%
Baden-Württemberg	10.726.000	7.649	0,07%
Hessen	6.096.000	7.667	0,13%
Rijnland-Palts	4.013.000	6.028	0,15%
Berlijn	3.463.000	3.709	0,11%
Hamburg	1.760.000	2.480	0,14%
Sleeswijk-Holstein	2.830.000	2.083	0,07%
Bremen	661.000	1.090	0,16%
Brandenburg	2.457.000	1.056	0,04%
Saksen	4.056.000	907	0,02%
Mecklenburg-Voorpommeren	1.599.000	753	0,05%
Saksen-Anhalt	2.237.000	665	0,03%
Saarland	989.000	632	0,06%
Thüringen	2.157.000	431	0,02%

Bron: Statistisches Bundesamt, Wiesbaden. Niet alle in Duitsland woonachtige Nederlanders zijn verplicht zich te melden bij de lokale overheid

Nederlands Economisch Netwerk voor u actief in Duitsland!

Duitsland is voor Nederland de belangrijkste handelspartner, zowel wat export als import betreft. Daarom heeft de overheid een uitgebreid netwerk in Duitsland om de Nederlandse economische belangen te behartigen en het Nederlands bedrijfsleven te ondersteunen. Het Economisch Netwerk in Duitsland bestaat uit de ambassade in Berlijn, de consulaten-generaal in Düsseldorf en München en de Netherlands Business Support Offices (NBSO's) in Frankfurt am Main, Hamburg en Stuttgart.

Elke vestiging van het Nederlandse economisch netwerk in Duitsland beschikt over een bepaalde (top-) sector specialisatie. Maar ook voor algemene handelsvragen kunt u bij ons terecht.

Kijk voor meer informatie op: <http://duitsland.nlambassade.org/zaken-doen>

NBSO Hamburg
www.nbso-hamburg.de
info@nbso-hamburg.de
specialismen
lucht- en ruimtevaart
maritieme industrie
Twitter
@NBSO_Hamburg

Ambassade Berlijn
duitsland.nlambassade.org
bln-ea@minbuza.nl
specialismen
handelspolitiek
agri food & tuinbouw
creatieve industrie
energie & e-mobility
kennis & innovatie
infrastructuur & milieu
Twitter
@EconomieBerlijn
@AgriBerlijn
@EnergieBerlijn
@IABerlijn
@IenMBerlijn

Consulaat-Generaal Düsseldorf
dus.niederlandeweb.nl
dus-ea@minbuza.nl
specialismen
chemie
dienstensector
transport & logistiek

NBSO Frankfurt
www.nbso-frankfurt.de
info@nbso-frankfurt.de
specialismen
electrotechniek
ICT & electronica
Twitter
@NBSO_Frankfurt

NBSO Stuttgart
www.nbso-stuttgart.de
info@nbso-stuttgart.de
specialismen
life science & health
medische technologie
Twitter
@NBSOStuttgart

Consulaat Generaal München
mun.niederlandeweb.nl
mun-ea@minbuza.nl
specialismen
automotive & e-mobility
machinebouw

Mecklenburg-Vorpommern
Brandenburg
Berlin
Sachsen-Anhalt
Sachsen
Thüringen
Hessen
Nordrhein-Westfalen
Rheinland-Pfalz
Saarland
Baden-Württemberg
Bayern